[2018] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 469

ਦਿਨੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਠਾਕੁਰ

ਪੁੱਤਰ ਠਾਕੁਰ

(ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 3878 ਆਫ 2018)

17 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2018

[ਆਰ. ਕੇ. ਅਗਰਵਾਲ ਅਤੇ ਆਰ. ਬਾਨੂਮਥੀ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਹਤ ਐਕਟ, 1963

ਧਾਰਾ 41 ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਰੱਦ ਕਰਨਾ। ਹਿੰਦੂ ਵਿਆਹ ਐਕਟ ਦੇ 13 ਅਤੇ 26 ਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਏ ਜਾਣ 'ਤੇ, ਪਤਨੀ ਦੁਆਰਾ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਤਲਾਕ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪਟੀਸ਼ਨ - ਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਈ ਇਨਜੈਕਸ਼ਨ (ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿਰੋਧੀ ਮਨਾਹੀ) ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਜੋ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇੱਕ-ਪੱਖੀ ਐਡ ਅੰਤਰਿਮ ਮਨਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪਤਨੀ ਦੁਆਰਾ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ, ਮਨਾਹੀ ਖਾਲੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਅਪੀਲ 'ਤੇ, ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ: ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸਥਾਈ ਨਾਗਰਿਕ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਸਮਕਾਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਪਤਨੀ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਾਰਕ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਲਈ ਯੋਗ ਹੈ, ਪਰ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਜੇਕਰ ਮਨਾਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਦਮਨਕਾਰੀ ਜਾਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਮਨਾਹੀ ਇਕੁਇਟੀ ਹਿੰਦੂ ਵਿਆਹ ਐਕਟ, 1955 ਐੱਸ.ਐੱਸ.. 13 ਅਤੇ 26-ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ।

ਹੁਕਮ:

ਮੁਕੱਦਮੇ-ਵਿਰੋਧੀ ਹੁਕਮ-ਲੱਗਿਆ: ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਕਿਸੇ ਮੁਕੱਦਮੇ/ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਅਦਾਲਤ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ - ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਦੇ ਨਿਯਮਿਤ ਸਿਧਾਂਤ ਮੁਕੱਦਮਾ-ਵਿਰੋਧੀ ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਵਾਂਗ ਹੀ ਹਨ ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਕੁਇਟੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਕੋਲ ਮੁਕੱਦਮਾ-ਵਿਰੋਧੀ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਜਿਹਾ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਵਧਾਨ ਅਤੇ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਇਸਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ: 1. ਮੁਕੱਦਮਾ-ਵਿਰੋਧੀ ਹੁਕਮ ਕਿਸੇ ਮੁਕੱਦਮੇ/ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਅਦਾਲਤ ਸਮੇਤ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਤੋਂ

ਰੋਕਣ ਲਈ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਮੁਕੱਦਮਾ-ਵਿਰੋਧੀ ਹੁਕਮ ਇੱਕ ਨਿਆਂਇਕ ਹੁਕਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਧਿਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਚਲਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਦਾ ਹੈ। ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਦੇ ਨਿਯਮਿਤ ਸਿਧਾਂਤ ਮੁਕੱਦਮਾ-ਵਿਰੋਧੀ ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹਨ। ਹੁਕਮ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। [ਪੈਰਾ 9] [474- ਈ]

2. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਢੁਕਵੇਂ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਧਿਰ ਨੂੰ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਉਸਦਾ ਨਿੱਜੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੈ, ਵਿਰੋਧੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੁਕੱਦਮੇ-ਵਿਰੋਧੀ ਹੁਕਮ ਦਾ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਵਧਾਨ ਅਤੇ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਮ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੇ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਦਾਲਤ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਬਹੁਤ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਸਵਾਗਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਇਹ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਜਾਂ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਰੋਕਦੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 10]474- ਐੱਫ-ਜੀ]

3. ਹਾਲਾਂਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਪਤਨੀ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਾਰਕ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਲਈ ਯੋਗ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੱਥ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸਥਾਈ ਨਾਗਰਿਕ ਹਨ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਮਕਾਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵੀ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਪਤੀ ਖੁਦ 2007 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਰਾਹੀਂ ਮੁਕੱਦਮੇ-ਵਿਰੋਧੀ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਪਾਵਰ ਆਫ਼ ਅਟਾਰਨੀ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੀ ਤਰਫੋਂ ਵਿਵਾਦਿਤ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਤਲਾਕ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਵਾਲਾ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਗੰਭੀਰ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਭਾਵੇਂ ਹੁਕਮ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਨਿਆਂ ਦੇ ਟੀਚੇ ਹਾਰ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਕਾਇਮ ਰਹੇਗੀ। [ਪੈਰਾ 18] [477- ਜੀ-ਐੱਚ; 478-ਏ-ਬੀ]

4. ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਪਤਨੀ ਨੇ ਉਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੇਸ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਤਲਾਕ ਲਈ ਡਿਕ੍ਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਠਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਗੀਆਂ ਕਿ ਕੀ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਆਹ ਐਕਟ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਹੈ। ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਗਲਤ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਵੇ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਧਿਰਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਦਮਨਕਾਰੀ ਜਾਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। [ਪੈਰਾ 19, 20 ਅਤੇ 21] [478-ਡੀ-ਐੱਫ]

ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਆਸ਼ਿਮਾ ਕੁਮਾਰ ਏਆਈਆਰ 2007 ਪੀ ਐਂਡ ਐਚ 63; ਤੇਲ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਗੈਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਪੱਛਮੀ ਕੰਪਨੀ (1987) 1 ਐਸਸੀਸੀ 496: [1987] 1 ਐਸਸੀਆਰ 1024; ਮੋਦੀ ਐਂਟਰਟੇਨਮੈਂਟ ਨੈੱਟਵਰਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਡਬਲਯੂਐਸਜੀ ਕ੍ਰਿਕਟ ਪੀਟੀਈ ਲਿਮਟਿਡ (2003) 4 ਐਸਸੀਸੀ 341: [2003] 1 ਐਸਸੀਆਰ 480; ਵਿਵੇਕ ਰਾਏ ਗੁਪਤਾ ਬਨਾਮ ਨਿਆਤੀ ਗੁਪਤਾ [2008] 1 ਐਸਸੀਆਰ 1069; ਹਰਮੀਤਾ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਜਤ ਤਨੇਜਾ 2003 (67) ਡੀਆਰਜੇ 58; ਵਾਈ. ਨਰਸਿਮਹਾ ਰਾਓ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਵਾਈ. ਵੈਂਕਟ ਲਕਸ਼ਮੀ ਅਤੇ ਹੋਰ (1991) 3 ਐਸਸੀਸੀ 451: [1991] 2 ਐਸਸੀਆਰ 821 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕੇਸ ਲਾਅ ਰੈਫਰੈਂਸ

ਏਆਈਆਰ 2007 ਪੀ ਐਂਡ ਐਚ 63 ਪੈਰਾ 7 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[1987] 1 ਐਸਸੀਆਰ 1024 ਪੈਰਾ 12 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ
[2003] 1 ਐਸਸੀਆਰ 480 ਪੈਰਾ 13 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ
[2008] 1 ਐਸਸੀਆਰ 1069 ਪੈਰਾ 15 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ
2003 (67) ਡੀਆਰਜੇ 58 ਪੈਰਾ 16 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ
[1991] 2 ਐਸਸੀਆਰ 821 ਪੈਰਾ 17 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ
ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 3878 ਆਫ 2018।

ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 03.11.2016 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਸੀ.ਆਰ. ਨੰਬਰ 7190 ਆਫ 2016 ਵਿੱਚ।

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਇੰਦੂ ਮਲਹੋਤਰਾ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਵਿਕਰਮ ਮਹਿਤਾ, ਵਿਕਾਸ ਮਹਿਤਾ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਸਿੰਘ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰਾਖੀ ਮੋਹੰਤੀ, ਤਨਵੀਰ ਨਾਇਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਵੇਤਾ ਦੁੱਗਲ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਵਕੀਲ।
ਵੀ. ਗਿਰੀ, ਸੀਨੀਅਰ ਅਪੂਰਵ ਕੁਰੂਪ, ਵਿਵੇਕ ਨਾਸਾ, ਏ. ਜੇ. ਬਾਕਸੀਪਾਤਰੋ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਵੱਲੋਂ ਵਕੀਲ।
ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਆਰ. ਕੇ. ਅਗਰਾਵਾਲ, ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। 1. ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।
2. ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵੱਲੋਂ 2016 ਦੇ ਸੀਆਰ ਨੰਬਰ 7190 ਵਿੱਚ 03.11.2016 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਪਤੀ ਦੁਆਰਾ 18.10.2016 ਨੂੰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ, ਪਰਿਵਾਰਕ ਅਦਾਲਤ, ਗੁੜਗਾਓਂ ਦੁਆਰਾ 2016 ਦੇ ਸਿਵਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੰਬਰ 15 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੋਧ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਪਤਨੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ 26.09.2016 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਅੰਤਰਿਮ ਮਨਾਹੀ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸੰਖੇਪ ਤੱਥ:-
3. ਕੇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਸਾਰੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ। ਇਸ ਲਈ, ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਤੁਰੰਤ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਕਦਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

(ਏ) ਦਿਨੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਠਾਕੁਰ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਪਤੀ ਅਤੇ ਸੋਨਲ ਠਾਕੁਰ-ਉੱਤਰੀ-ਪਤਨੀ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਆਹ 20.02.1995 ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਕਤ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਦੋ ਬੱਚੇ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਸਨ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਪਤੀ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਅਮਰੀਕਾ (ਅਮਰੀਕਾ) ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਉੱਤਰਦਾਈ-ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਨਿਰਭਰ ਵੀਜ਼ਾ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਲੈ ਗਿਆ। ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਮਈ, 2003 ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਮਿਲੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੂਨ 2003 ਵਿੱਚ "ਪੀਆਈਓ" ਦਰਜਾ (ਭਾਰਤ ਮੂਲ ਦਾ ਵਿਅਕਤੀ) ਅਤੇ ਜੁਲਾਈ 2006 ਵਿੱਚ "ਓਸੀਆਈ" ਦਰਜਾ (ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਾਗਰਿਕ) ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ।
(ਬੀ) ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਪਤੀ ਨੇ ਐਚ.ਐਮ.ਏ. ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਹਿੰਦੂ ਵਿਆਹ ਐਕਟ, 1955 (ਛੋਟੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ 'ਐਕਟ') ਦੀ ਧਾਰਾ 13 ਅਤੇ 26 ਅਧੀਨ 2016 ਦਾ ਨੰਬਰ 601, ਪਰਿਵਾਰਕ ਅਦਾਲਤ, ਗੁੜਗਾਓਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਪਤਨੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ, ਜੋ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਪਤਨੀ ਨੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਨਾ-ਮੁੜਨਯੋਗ ਟੁੱਟਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਰਾਹਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਤਲਾਕ ਲਈ ਪਿਨੇਲਾਸ ਕਾਉਂਟੀ, ਫਲੋਰੀਡਾ, ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਛੇਵੇਂ ਨਿਆਂਇਕ ਸਰਕਟ ਦੀ ਸਰਕਟ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਨੰਬਰ 2016-008918- ਐੱਫ.ਡੀ. ਨਾਮਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਪਤੀ ਨੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ, ਪਰਿਵਾਰਕ ਅਦਾਲਤ, ਗੁੜਗਾਓਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ 2016 ਦਾ ਸਿਵਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੰਬਰ 15, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਦੇ

ਤਹਿਤ ਸਥਾਈ ਹੁਕਮ ਅਤੇ ਐਲਾਨ ਲਈ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਜੋ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਤਲਾਕ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।

(ਸੀ) ਸਿੱਖਿਅਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਨੇ 26.09.2016 ਦੇ ਹੁਕਮ ਰਾਹੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਪਤੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਾਸੜ ਅੰਤਰਿਮ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਪਤਨੀ ਨੇ 26.09.2016 ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਛੁੱਟੀ ਅਤੇ ਸੋਧ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਨੇ 18.10.2016 ਦੇ ਹੁਕਮ ਰਾਹੀਂ, 26.09.2016 ਦੇ ਹੁਕਮ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

(ਡੀ) ਰੋਕ ਹਟਾਉਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਪਤੀ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੀਆਰ ਨੰਬਰ 7190 ਆਫ 2016 ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ 03.11.2016 ਦੇ ਹੁਕਮ ਰਾਹੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

(ਈ) 03.11.2016 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਪਤੀ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਇਹ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੈ।

4. ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਪਤੀ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਇੰਦੂ ਮਲਹੋਤਰਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਪਤਨੀ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਵੀ. ਗਿਰੀ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ।

ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਨੁਕਤੇ:-

5. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਨੁਕਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕੇਸ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਪਤੀ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਪਤਨੀ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਕੱਦਮਾ ਵਿਰੋਧੀ ਹੁਕਮ ਦੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ?

ਵਿਰੋਧੀ ਦਲੀਲਾਂ:-

6. ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਪਤੀ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਪਤਨੀ ਨੂੰ 04.08.2016 ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ 16.09.2016 ਨੂੰ ਪੇਸ਼ੀ ਕਰਵਾਈ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਪਤਨੀ ਦੁਆਰਾ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵਿਆਹ ਦੇ ਅਟੱਲ ਟੁੱਟਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਤਲਾਕ ਦੀ ਡਿਕ੍ਰੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ, ਜੋ ਕਿ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਤਲਾਕ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਪਤਨੀ, ਆਪਣੇ ਨਾਬਾਲਗ ਬੱਚਿਆਂ ਸਮੇਤ 2003 ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਤਲਾਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨੋਟਿਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਤਲਾਕ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨਾ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਬਹੁਲਤਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ।

7. ਵਿਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਪਤਨੀ ਗੁੜਗਾਓਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ, ਗੁੜਗਾਓਂ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਲਈ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਮੰਚ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਹਤ ਐਕਟ, 1963 (ਛੋਟੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ' ਐਸ.ਆਰ. ਐਕਟ') ਦੀ ਧਾਰਾ 41(ਬੀ) ਅਤੇ ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਆਸ਼ਿਮਾ ਕੁਮਾਰ ਏਆਈਆਰ 2007 ਪੀ ਐਂਡ ਐੱਚ 63 ਦੇ ਮਾਮਲੇ

ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਪਰ ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਢੁਕਵੇਂ ਐਸ.ਆਰ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 41(ਏ) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਪਤੀ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਐਡ-ਅੰਤਰਿਮ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

8. ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਪਤਨੀ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਪਤੀ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫਲੋਰੀਡਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹੋਰ ਰਾਹਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਿਆਹੁਤਾ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੀ ਬਰਾਬਰ ਵੰਡ, ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ, ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਭੱਤਾ, ਵੰਡ ਅਤੇ ਹੋਰ ਰਾਹਤਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਹੈ ਜੋ ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਫਲੋਰੀਡਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਲੰਬਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਨੁਕਸਾਨ ਜਾਂ ਸੱਟ ਲੱਗੇਗੀ।

ਚਰਚਾ

9. ਵਿਰੋਧੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਹੁਕਮ ਇੱਕ ਧਿਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਅਦਾਲਤ ਸਮੇਤ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਹਨ। ਸਿੱਧੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਵਿਰੋਧੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਹੁਕਮ ਇੱਕ ਨਿਆਂਇਕ ਹੁਕਮ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਧਿਰ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੂਜੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਚਲਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਦਾ ਹੈ। ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿਧਾਂਤ ਵਿਰੋਧੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹਨ। ਹੁਕਮ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

10. ਇਹ ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਤ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਢੁਕਵੇਂ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਕਿਸੇ ਧਿਰ ਨੂੰ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਉਸਦਾ ਨਿੱਜੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੈ, ਵਿਰੋਧੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਵਿਰੋਧੀ ਹੁਕਮ ਦਾ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਵਧਾਨ ਅਤੇ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਮ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੇ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਦਾਲਤ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਬਹੁਤ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਸਵਾਗਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਇਹ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਜਾਂ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਰੋਕਦੀ ਹੈ।

11. ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ, SR ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 41 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਯੋਗ ਹੈ ਜੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਾਮਲਿਆਂ ਅਤੇ ਹਾਲਤਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

"41. ਇਨਕਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਹੁਕਮ। ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ-

(ਏ) ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਲੰਬਿਤ ਨਿਆਂਇਕ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹੁਕਮ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਬਹੁਲਤਾ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ

ਅਜਿਹੀ ਰੋਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਾ ਹੋਵੇ;
(ਬੀ) ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣਾ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਾ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਤੋਂ ਹੁਕਮ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ;
(ਸੀ) ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵਿਧਾਨਕ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣਾ;
(ਡੀ) ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣਾ;
(ਈ) ਕਿਸੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਜਿਸਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ;
(ਐਫ) ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਜਿਸਦੀ ਇਹ ਵਾਜਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਹੋਵੇਗੀ;
(ਜੀ) ਇੱਕ ਨਿਰੰਤਰ ਉਲੰਘਣਾ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੁੱਦਈ ਨੇ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ;
(ਐਚ) ਜਦੋਂ ਬਰਾਬਰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਰਾਹਤ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਆਮ ਢੰਗ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਸਿਵਾਏ ਇਸ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸਘਾਤ;

(i) ਜਦੋਂ ਮੁੱਦਈ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਏਜੰਟਾਂ ਦਾ ਆਚਰਣ ਅਜਿਹਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ;
(j) ਜਦੋਂ ਮੁਦਈ ਦਾ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਨਿੱਜੀ ਹਿੱਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।"

12. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਪਤੀ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 41(b) ਤੁਰੰਤ ਕੇਸ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਸਗੋਂ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸਵਾਲ ਭਾਰਤੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਮਨਾਹੀ ਸੰਬੰਧੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ, ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਤੇਲ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਗੈਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਪੱਛਮੀ ਕੰਪਨੀ (1987) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 496 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਹਤ ਐਕਟ, 1963 ਦੀ ਧਾਰਾ 41(b) ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਹੈ:-
"18.... ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ, ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਤੱਥ-ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਧਿਰ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਮਨਾਹੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਜਾਂ ਤਾਂ ਤਾਲਮੇਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਤੋਂ ਮਨਾਹੀ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਵਿੱਚ ਮੰਗੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ....."
13. ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਪਤੀ ਲਈ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਮੋਦੀ ਐਂਟਰਟੇਨਮੈਂਟ ਨੈੱਟਵਰਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਡਬਲਯੂ.ਐਸ.ਜੀ. ਕ੍ਰਿਕਟ ਪੀ.ਟੀ.ਈ. ਲਿਮਟਿਡ 2003 (4) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 341 'ਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵੇਲੇ ਕੁਝ ਸਿਧਾਂਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਵਿਰੋਧੀ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦੇ ਸਮੇਂ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ:-

ਮੁਦਾਲਾ, ਜਿਸ ਵਿਰੁੱਧ ਹੁਕਮ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ।

ਜੇਕਰ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਨਿਆਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਹਾਰ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ;

ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਭਾਈਚਾਰਕ-ਸਤਿਕਾਰ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ/ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਜਾਂ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

14. ਮੋਦੀ ਐਂਟਰਟੇਨਮੈਂਟ ਨੈੱਟਵਰਕ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਬਰਾਬਰੀ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਹਨ। ਮੁਕੱਦਮੇ-ਵਿਰੋਧੀ ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬਰਾਬਰੀ ਵਾਲੀ ਰਾਹਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਕੋਲ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ-ਵਿਰੋਧੀ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਉਸਦਾ ਨਿੱਜੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਇੱਕ ਢੁਕਵੇਂ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਹੈ; ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਬਰਾਬਰੀ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ; ਇਸ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਅਜਿਹਾ ਹੁਕਮ ਮੰਗਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਤਾਂ ਇਹ ਨਿਆਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਹਾਰ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਬਣੀ ਰਹੇਗੀ।

15. ਵਿਵੇਕ ਰਾਏ ਗੁਪਤਾ ਬਨਾਮ ਨਿਆਤੀ ਗੁਪਤਾ, ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1123 ਆਫ 2006, ਜਿਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ 10 ਫਰਵਰੀ, 2016 ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਹੈ:-

"ਜੇਕਰ ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਪਤਨੀ ਦੁਆਰਾ 18.09.2012 ਨੂੰ ਕੋਰਟ ਆਫ਼ ਕਾਮਨ ਪਲੀਜ਼, ਕੁਯਾਹੋਗਾ ਕੰਟਰੀ, ਓਹੀਓ, ਯੂਐਸਏ ਦੁਆਰਾ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਚੱਲ/ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਪਰੋਕਤ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਪਤੀ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਕਤ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਸਕੇ, ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਲੈਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੈ।"

16. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਹਰਮੀਤਾ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਜਤ ਤਨੇਜਾ 2003 (67) DRJ 58 ਵਿੱਚ, ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਧਿਰਾਂ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਇਕੱਠੇ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਵਿਰੋਧੀ ਮਨਾਹੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਸੀ।

17. ਵਾਈ. ਨਰਸਿਮਹਾ ਰਾਓ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਵਾਈ. ਵੈਂਕਟ ਲਕਸ਼ਮੀ ਅਤੇ ਹੋਰ (1991) 3 ਐਸਸੀਸੀ 451, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਹੈ:-

"20. ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਤੋਂ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਿਆਹ ਸੰਬੰਧੀ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨਿਯਮ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਆਧਾਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਰਾਹਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਉਸ ਵਿਆਹ ਸੰਬੰਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਧਿਰਾਂ ਵਿਆਹੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਨਿਯਮ ਦੇ ਅਪਵਾਦ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ: (1) ਜਿੱਥੇ ਵਿਆਹ ਸੰਬੰਧੀ ਕਾਰਵਾਈ ਉਸ ਫੋਰਮ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨਿਵਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਆਦਤਨ ਅਤੇ ਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਹਤ ਉਸ ਵਿਆਹ ਸੰਬੰਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਧਿਰਾਂ ਵਿਆਹੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ; (ii) ਜਿੱਥੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਸਵੈ-ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੋਰਮ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵਿਆਹ ਸੰਬੰਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਉਪਲਬਧ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਧਿਰਾਂ ਵਿਆਹੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ; (iii) ਜਿੱਥੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ "ਰਿਹਾਈ ਦੇਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਫੋਰਮ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਸੰਬੰਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।"

18. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੈਨ ਕਾਰਡ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਪਤਨੀ ਦਾ ਆਧਾਰ ਕਾਰਡ, ਲੀਜ਼ ਡੀਡ ਜੋ ਉਸ ਦੁਆਰਾ 2015 ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਆਦਿ, ਜੋ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਵੀ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਪਤਨੀ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਮਰੀਕੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਰਜ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਤੋਂ ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੇ ਖੁਦ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰਕ ਅਦਾਲਤ ਗੁੜਗਾਓਂ ਦਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੈ। ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸਬੂਤ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਗੁਰੂਗ੍ਰਾਮ ਪਰਿਵਾਰਕ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਪਤਨੀ ਪਰਿਵਾਰਕ ਅਦਾਲਤ, ਗੁੜਗਾਓਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਪਰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਜੇਕਰ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸਥਾਈ ਨਾਗਰਿਕ ਹਨ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਸਰਕਟ ਕੋਰਟ, ਫਲੋਰੀਡਾ, ਯੂਐਸਏ ਦਾ ਵੀ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਮਕਾਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਪਤੀ ਨੂੰ ਸਰਕਟ ਕੋਰਟ, ਫਲੋਰੀਡਾ ਯੂਐਸਏ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਖਰਾ ਨਹੀਂ ਉਤਰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਖੁਦ 2007 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉੱਥੇ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ-ਵਿਰੋਧੀ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਰਾਹੀਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸਨੂੰ ਪਾਵਰ ਆਫ਼ ਅਟਾਰਨੀ ਰਾਹੀਂ ਉਸਦੀ ਤਰਫੋਂ ਵਿਵਾਦਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਜਵਾਬਦੇਹ-ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਫਲੋਰੀਡਾ ਵਿੱਚ ਤਲਾਕ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰਨ

ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਵਾਲਾ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਪਤੀ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਗੰਭੀਰ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਭਾਵੇਂ ਹੁਕਮ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਨਿਆਂ ਦੇ ਟੀਚੇ ਹਾਰ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਅਨਿਆਂ ਕਾਇਮ ਰਹੇਗਾ।

19. ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਪਤਨੀ ਨੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਨਾ-ਮੁੜਨਯੋਗ ਟੁੱਟਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਤਲਾਕ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਤਲਾਕ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਪਤਨੀ ਨੇ ਉਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੇਸ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਉਸ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਤਲਾਕ ਲਈ ਡਿਕ੍ਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਸਰਕਟ ਕੋਰਟ, ਫਲੋਰੀਡਾ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਠਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਗੀਆਂ ਕਿ ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਆਹ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ।

20. ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਗਲਤ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਵੇ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਧਿਰਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਹਨ।

21. ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਜੀਬ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਅਸੀਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣਾ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ। ਸਾਡਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਦਮਨਕਾਰੀ ਜਾਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਲਾਗਤਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਕਲਪਨਾ ਕੇ. ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਦਿਵਾਕਰ ਜੋਤੀ ਐਡਵੋਕੇਟ